

usûl

İslam Araştırmaları

Islamic Researches / بحوث اسلامية

Sayı: 2, Temmuz-Aralık 2004

usûl
İslam Araştırmaları
Islamic Researches / بحوث اسلامية

Sayı: 2, Temmuz-Aralık 2004
ISSN 1305-2632

Sahibi/Publisher
Abdurrahman BEŞER

Editör/Editor-in-Chief
Faruk BEŞER

Editör Yardımcısı/Associate Editor
Hayati YILMAZ / Muammer İSKENDEROĞLU / H. Mehmet GÜNAY

Yayın Kurulu / Editorial Board

Abdullah AYDINLI (Sakarya Ü.), Sabri ORMAN (IIU Malaysia), İbrahim KALIN (College of the Holy Cross MA, USA), İrfan İNCE (Sakarya Ü.), Ahmet BOSTANCI (Sakarya Ü.), Atilla ARKAN (Sakarya Ü.), Fuat AYDIN (Sakarya Ü.), İbrahim EBU RABÎ (Hartford Seminary, USA), Erdiñç AHATLI (Sakarya Ü.), İsmail ALBAYRAK (Sakarya Ü.), Mehmet ÖZŞENEL (Sakarya Ü.), Muhammet ABAY (Marmara Ü.), Murteza BEDİR (Sakarya Ü.)

Danışma Kurulu / Advisory Board

Ahmet DAVUTOĞLU (Beykent Ü.)	Ahmet GÜÇ (Uludağ Ü.)
Ali ERBAŞ (Sakarya Ü.)	Alparslan AÇIKGENÇ (Fatih Ü.)
Bilal GÖKKIR (S.Demirel Ü.)	C. Sadık YARAN (İstanbul Ü.)
Cağfer KARADAŞ (Uludağ Ü.)	Ejder OKUMUŞ (Fırat Ü.)
Ferhat KOCA (Gazi Ü.)	İ. Kafi DÖNMEZ (Marmara Ü.)
İbrahim HATİBOĞLU (Uludağ Ü.)	İlhan KUTLUER (Marmara Ü.)
M. Ali BÜYÜKKARA (O.Mart Ü.)	M. Erol KILIÇ (Marmara Ü.)
M. Sait KAYA (İSAM)	M. Sait ÖZERVERLİ (İSAM)
Mehmet BAYRAKDAR (Ankara Ü.)	Mehmet PAÇACI (Ankara Ü.)
Mesut OKUMUŞ (Gazi Ü.)	Muhsin AKBAŞ (O.Mart Ü.)
Mustafa KARA (Uludağ Ü.)	Mustafa ÖZTÜRK (Çukurova Ü.)
Ö. Mahir ALPER (İstanbul Ü.)	Raşit KÜÇÜK (Marmara Ü.)
Recep KAYMAKCAN (Sakarya Ü.)	Suat YILDIRIM (Marmara Ü.)
Şükrü ÖZEN (İSAM)	Yunus APAYDIN (Erciyes Ü.)

Sayı Hakemleri / Referees on This Issue

Ali ERBAŞ / Mehmet PAÇACI / Ahmet GÜÇ / Saim KILAVUZ / Cağfer KARADAŞ
Hayati YILMAZ / İsmail ALBAYRAK / Muammer İSKENDEROĞLU / Murteza BEDİR
Atilla ARKAN / Bilal GÖKKIR / Erdiñç AHATLI / H. Mehmet GÜNAY
İhsan KAHVECİ

Usûl İslam Araştırmaları hakemli bir dergidir.
Yılda iki sayı olarak yayımlanır. Yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir.

İletişim / Communication

Hayati YILMAZ, Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Ozanlar / ADAPAZARI / TÜRKİYE, +90 (264) 274 30 60
Web: <http://www.usuldergisi.com>, e-Mail: hayatiyilmaz@hotmail.com
Haziran 2005

Tevrat ve İncil'in Tahrîfi ile İlgili Kur'ân Âyetlerinin Anlaşılması Sorunu

*Muhammet TARAKCI**

The Question of Understanding Some Qur'anic Verses on the Corruption of the Torah and the Gospels

The Qur'an contains quite a few verses that criticize the Jews for corrupting the Torah. From the very beginning, Muslims have not been able to agree on the content of these accusations in terms of whether they imply the corruption of the text or only of the meaning. Even those who argue the corruption of the text of the Torah are not of the same opinion. Some claim that the whole text is corrupted while the others assert the partial corruption. This article attempts to present the positions of various Muslim scholars on the issue of the corruption of the Torah, aiming to reach a conclusion as to which position is more appropriate to understand the Qur'anic criticism properly.

Key Words: Corruption, Falsification, Bible, Torah, Gospels, Qur'an.

Anahtar Kelimeler: Tahrif, Tebdil, Kutsal Kitap, Tevrat, İncil, Kur'an.

İktibas / Citation: Muhammet TARAKCI, "Tevrat ve İncil'in Tahrifi ile İlgili Kur'ân Âyetlerinin Anlaşılması Sorunu", *Usûl*, 2 (2004/2), 33 - 54.

Yahudi ve Hıristiyanlara yönelik İslâmî eleştirilerin Kur'ân-ı Kerim'le başladığı görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında Kur'ân, Yahudiler'e karşı, bozgunculuk yapmak, inkarcı olmak, kibirli olmak, peygamberleri öldürmek, Müslümanlara ve Hz. Peygamber'e karşı düşmanlık etmek ve Allah hakkında kötü söz söylemek¹ gibi pek çok ithamlarda bulunurken²; Hıristiyanlar, "Allah çocuk edindi", "Allah üçtür", "İsa Allah'ın oğludur", "İsa Allah'tır" dedikleri için eleştirilmiş; bu tür düşünce sahiplerinin kâfir

* Arş.Gör., UÜ İlahiyat Fakültesi Dinler Tarihi Anabilim Dalı.

¹ Mâide, 5/64, 82; Bakara, 2/87-89, 91; Âl-i İmrân, 3/98, 181; Nisâ, 6/155.

² Kur'ân'da Yahudilere yönelik eleştiriler ve Yahudi karakterinin analizi hakkında geniş bilgi için bkz. Sayar, Süleyman, "Yahudi Karakteri (Tarihî ve Sosyo-Psikolojik Bir Yaklaşım)", *UÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, c. 9, sy. 9, Bursa 2000, s. 307-324; Kesler M. Fatih, *Kur'an-ı Kerim'de Yahudiler ve Hristiyanlar*, Ankara 2001; Ulutürk, Veli, *Kur'an'da Ehl-i Kitap*, İstanbul 1996.

oldukları açıklanmıştır³. Hristiyanlar, cennete sadece Hristiyanların gireceğini iddia etmeleri, kendilerine yapılan uyarılara kulak asmamaları ve kendilerini Allah'ın sevgili kulları olarak görmeleri sebebiyle de Kur'ân'da eleştiri konusu olmuşlardır⁴. Ancak Kur'ân, Hristiyanlara karşı tamamen olumsuz bir tavır takınmamaktadır. Söz gelimi, "Ehl-i Kitap içinde geceleri kalkıp Allah'ın âyetlerini okuyan, secdeye kapanan "iyi" insanlar vardır ve onların yapacakları hiçbir iyilik karşılıksız bırakılmayacaktır"⁵; "Müslümanlara sevgi bakımından en yakın dinî grup, içlerinde büyüklük taslamayan keşiş ve rahiplerin bulunduğu Hristiyanlardır"⁶ şeklindeki ifadeler bu tavrın göstergesidir.

Kur'an-ı Kerim'in, kutsal kitapları konusunda Yahudi ve Hristiyanlara yönelttiği eleştiriler, daha ilk dönemlerden itibaren İslâmî literatürde çok geniş bir tahrîf polemikinin oluşmasına neden olmuştur⁷. Bununla birlikte, tahrîfle ilgili eleştiriler tek yönlü ve tek sesli değildir. Kimi Müslüman yazarlara göre Tevrat ve İncil'in metni, kimilerine göre ise yorumu tahrîf edilmiştir. Kısmî tahrîfi savunanlar olduğu gibi, bu kitapların tamamının tahrîf edildiğini iddia edenler de buluna gelmiştir. Tahrîfin, Tevrat'ın şerhi olan Mişna veya Talmud ile ilgili olduğu da zaman zaman dile getirilmiştir⁸.

³ Bakara, 2/116; Nisa, 4/171; Mâide, 5/17, 72, 73; Tevbe, 9/30; Yûnus, 10/68.

⁴ Bakara, 2/111; Mâide, 5/14, 18.

⁵ Âl-i İmrân, 3/113-115.

⁶ Mâide, 5/82.

⁷ Geniş bilgi için bkz. Aydın, Mehmet, *Müslümanların Hristiyanlara Karşı Yazdığı Reddiyeler ve Tartışma Konuları*, Ankara 1998.

⁸ Konuyla ilgili tartışmalar için bkz. Goldziher, Ignaz, "Ehl-i Kitaba Karşı İslâm Polemiği I" (çev. Cihad Tunç), *AÜ İlahiyat Fakültesi İslâm İlimleri Enstitüsü Dergisi*, sy. 4, Ankara 1980, s. 151-170; Goldziher, Ignaz, "Ehl-i Kitaba Karşı İslâm Polemiği II" (çev. Cihad Tunç), *AÜ İlahiyat Fakültesi İslâm İlimleri Enstitüsü Dergisi*, sy. 5, Ankara 1982, s. 249-278; Adam, Baki, *Yahudi Kaynaklarına Göre Tevrat*, İstanbul 2001, s. 208-232; Adam, Baki, "Kur'an'ın Anlaşılmasında Tevrat'ın Rolü", *İslâmî Araştırmalar Dergisi*, c. 9, sy. 1-4, Ankara 1996, s. 167-176; Adam, Baki, "Tevrat'ın Tahrîfi Meselesine Müslüman ve Yahudi Cephesinden Bir Bakış", *AÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sy. 36, Ankara 1997, s. 359-404; Gökçir, Necmeddin, "Kur'ân-ı Kerîm Açısından İlahî Kitapların Tahrîfi Meselesi", *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sy. 2, İstanbul 2000, s. 221-256; Gaudeul, J.M. – R. Caspar, "Kitab-ı Mukaddes'in Tahrîfi Konusunda Klasik İslami Kaynakların Yaklaşımı", (çev. Ali Erbaş), *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sy. 7, Sakarya 2003, s. 131-167; Biçer, Ramazan, *İslâm Kelâmcılarına Göre İncil*, İstanbul 2004, s. 87-126.

Bu çalışmada Müslümanların, Tevrat ve İncil’in tahrîf edildiğini kanıtlamak için sıkça dile getirdikleri “Tevrat ve İncil’deki çelişkiler”le ilgilenilmeyecektir; zira bu konuda Türkçe’de ve Arapça’da yeterli çalışmaların olduğu görülmektedir. Amacımız, Kur’ân’ın tahrîf konusunda Ehl-i Kitab’a yönelttiği eleştirilerin muhatabını (eleştirilen Yahudi ve Hıristiyanlar mı, yoksa sadece Yahudiler mi?) ve mahiyetini (tahrîf, metnin mi yoksa yorumun mu bozulmasını ifade etmektedir?) tespit etmektir.

Kur’ân’da Tevrat ve İncil

Tevrat kelimesi Kur’ân’da, çoğu Âl-i İmrân ve Mâide sûrelerinde olmak üzere, on altı yerde geçmektedir. Âl-i İmrân sûresindeki âyetlerde, Allah’ın Kur’ân’dan önce Tevrat ve İncil’i inzâl ettiği; İsa’ya Tevrat ve İncil’in öğretildiği; İsa’nın Tevrat’ı doğrulamak üzere gönderildiği belirtilmekte ve “Eğer doğru söylüyorsanız, Tevrat’ı getirip okuyun” diyerek Yahudilere meydan okunmaktadır⁹. Mâide sûresinde ise, Tevrat’ta Allah’ın hükmünün, rehberlik ve nurun, kısas emrinin bulunduğu; İsa’nın Tevrat’ı doğrulamak üzere gönderildiği ve kendisine Tevrat’ın öğretildiği; İncil’in, Tevrat’ı tasdik ettiği açıklanmaktadır. Yine aynı sûrede, Ehl-i Kitab’ın, kendi kutsal kitapları olan Tevrat ve İncil’i uygulama noktasında zafiyet gösterdikleri belirtilmektedir. Ehl-i Kitap için önerilen tek çıkar yol, Tevrat, İncil ve Rablerinden kendilerine indirileni uygulamaktır¹⁰. Tevrat kelimesinin geçtiği diğer âyetlerde, inananların Tevrat’ta nasıl tasvir edildikleri, İsa’nın Tevrat’ı doğruladığı ve Tevrat’la yükümlü tutulup da onunla amel etmeyenlerin durumu açıklanmaktadır¹¹.

İncil kelimesi Kur’ân’da on iki yerde geçmektedir. Âl-i İmrân sûresinde Allah’ın, Tevrat, İncil ve Furkân’ı inzâl ettiği; Kur’ân’ın ise önceki kitapları tasdik etmek üzere tenzîl edildiği açıklanmaktadır¹². İncil kelimesinin en çok zikredildiği Mâide suresinde, içinde hidayet ve nur bulunan İncil’in, Tevrat’ı tasdik ettiği ve İsa’ya verildiği belirtilerek, İncil’e inananların ona uymaları gerektiği vurgulanmaktadır. Böyle yapmazlarsa, onların fâsık olacakları da söylenmektedir¹³. Yine Mâide suresinde Tevrat’ı, İncil’i ve

⁹ Âl-i İmran, 3/3, 48, 50, 93. Ayrıca bkz. Âl-i İmran, 3/65.

¹⁰ Mâide, 5/43-46, 66, 68, 110.

¹¹ Fetih, 48/29; Saff, 61/6; Cuma, 62/5.

¹² Âl-i İmrân, 3/3.

¹³ Mâide, 5/46-47.

Rablerinden kendilerine indirileni tam olarak uygulamadıkları için uyarılan Ehl-i Kitab'ın, bu şekilde devam ettikleri müddetçe doğru yolda olamayacakları belirtilmektedir¹⁴.

A'râf suresinde tebşîrât meselesine değinilmekte ve Kur'ân'ın nâzil olduğu dönemde Yahudi ve Hristiyanların ellerinde mevcut olan Tevrat ve İncil'de Hz. Muhammed ile ilgili işaret ve cümlelerin bulunduğu ifade edilmektedir¹⁵. Saff suresinde yer alan benzer bir âyette de Hz. İsa'nın, kendisinden sonra gelecek ve ismi Ahmed olan bir peygamberi müjdelediği açıklanmaktadır¹⁶. Tevbe ve Fetih surelerinde Tevrat, İncil ve Kur'ân'da yer alan ortak mesajlardan bahsedilmektedir¹⁷. Kur'ân-ı Kerim, İsa'ya bir *kitap* verildiğini de açıklamaktadır¹⁸.

Kur'ân-ı Kerim'de Tevrat ve İncil kelimelerinin geçtiği âyetlerde tahrîfle ilgili ifadeler bulunmamaktadır. Bu durumda, Tevrat ve İncil'in tahrîfine ilişkin Kur'ân yaklaşımını ortaya koyabilmek için Ehl-i Kitab'a yönelik tahrîf ithamlarını içeren âyetleri ele almak ve bu âyetlerde kullanılan kelime ve ifadelerin anlamlarını ortaya çıkarmak gerekmektedir.

Tahrîf Âyetleri

Kur'ân-ı Kerim'de "tahrîf" kelimesinin yanı sıra, "tebdil, leyy (dili eğip bükme), kitmân (gizlemek), nisyân (unutmak), Allah'ın âyetlerini satmak, elleriyle kitap yazmak" gibi bazı kelime ve ifade kalıplarının da tahrîfle doğrudan ilgili olduğu düşünülmektedir.

Kur'ân'da "tahrîf" kelimesinin kullanılması, konuyla ilgili araştırmalarda bu kelimenin ön plana çıkmasına neden olmaktadır. "Uç, sınır, kenar" anlamlarına gelen "harf" kökünden türetilen tahrîf, "iki şekilde yorumlanması mümkün olan bir sözü bir tarafa çekmek"¹⁹, "kelimenin veya sözün anlamını benzer anlamlarla değiştirmek"²⁰, "manasını bozmadan lafzı

¹⁴ Mâide, 5/66, 68.

¹⁵ A'râf, 7/157.

¹⁶ Saff, 61/6.

¹⁷ Tevbe, 9/111; Fetih, 48/29. İncil kelimesinin geçtiği diğer âyetler için bkz. Âl-i İmrân, 3/48, 65.

¹⁸ Meryem, 19/30.

¹⁹ İsfahâni, *Müfredât*, s. 228.

²⁰ İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, IX, 43.

değiştirmek”²¹ gibi manalara gelmektedir. Son anlamın Kutsal Kitapların tahrîfi ile bir ilgisinin olmadığı açıkça görülmektedir; zira bizim burada inceleyeceğimiz tahrîf, Kutsal Kitapların metninin veya yorumunun tahrîf edilmesidir. Eş anlamlı başka kelimelerin kullanılarak mananın korunması anlamındaki tahrîf, bizim için konu dışıdır. Tahrîf kelimesine ilk dönem sözlüklerinde verilen anlamlar metinden çok yorumla ilgilidir ve anlamın çarpıtılmasını ifade etmektedir.

Kur’ân’da tahrîf kelimesi Ehl-i kitap ile ilgili olarak dört yerde geçmektedir:

وَقَدْ كَانَ فَرِيقٌ مِّنْهُمْ يَسْمَعُونَ كَلَامَ اللَّهِ ثُمَّ يَحَرِّفُونَهُ مِن بَعْدِ مَا عَقَلُوهُ وَهُمْ يَعْلَمُونَ
(Bakara, 2/75)

مِنَ الَّذِينَ هَادُوا يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ عَنْ مَوَاضِعِهِ (Nisâ, 4/46)

يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ عَنْ مَوَاضِعِهِ (Mâide, 5/13)

...هَادُوا الَّذِينَ وَمَيَّحَرِّفُونَ الْكَلِمَ مِن بَعْدِ مَوَاضِعِهِ (Mâide, 5/41)

2, 3 ve 4. âyetlerde tahrîf kelimesi, bir kelime grubunun parçasıdır ve “kelimelerin *mevzilerinden* tahrîf edildiği” belirtilmektedir. Birinci âyette ise Tanrı Kelâmı’nın tahrîf edildiği söylenmektedir. Bu âyetlerde geçen “tahrîf” kelimesi iki şekilde yorumlanmıştır. Dilbilimcilere göre, sözün tahrîfi veya “kelimelerin *mevzilerinden* tahrîf edilmesi”, sözün farklı bir şekilde yorumlanması, lafzının değil de anlamının bozulması demektir²². Buna göre yukarıda geçen dört âyet, Yahudilerin, kendi kitaplarını kasten yanlış yorumladıklarını açıklamaktadır.

Bazı müfessirlerin kullanımında tahrîf kelimesinin bir anlam genişlemesine uğradığı görülmekte ve bu ifade, kelimelerin yerlerinin değiştirilmesi veya metnin değiştirilmesi olarak algılanmaktadır²³. Bu müfessirlere göre, Yahudiler hem Tevrat’ta Hz. Peygamberin sıfatlarıyla ilgili ifadeleri tahrîf etmişler hem de “recm” kelimesini “had” kelimesiyle değiştirmişlerdir²⁴.

²¹ Cürcânî, Seyyid Şerif, *Ta’rifât* (baskı yeri ve tarihi yok), s. 53; Ebu’l-Bekâ, *Külliyât*, s. 294.

²² İbn Manzûr, *Lisânü’l-Arab*, IX/43; İsfahânî, *Müfredât*, 228.

²³ Bkz. Mevdûdî, Ebu’l-A’lâ, *Tefhimu’l-Kur’ân*, İstanbul 1997, I/88.

²⁴ Zemahşerî, *Keşşâf*, I/157, 507; Neseî, Abdullah b. Ahmed, *Tefsiru’n-Neseî*, Beyrut 1989, I/83, 316.

Tefsirinde Ehl-i Kitap hakkında geniş bilgiler veren Taberî'ye göre, tahrîf ile ilgili âyetlerde, Yahudilerin Tevrat'taki helalleri haram, haramları helal, hakkı bâtil, bâtili hak haline getirdikleri ifade edilmektedir. Taberî, tahrîfi, mananın ve hükümlerin değiştirilmesi olarak görmektedir²⁵. Tahrîfin metin ve yorum tahrîfi şeklinde ikiye ayrılabilceğini söyleyen Fahreddin er-Râzî'ye göre, Kur'ân'da bahsedilen tahrîf, yalan-yanlış yorumlar yaparak ya da kelime oyunları ile sözün anlamını başka yönlere çekmektir²⁶.

Çağdaş müfessirlerden Reşid Rıza ise tahrîfin iki anlamına dikkat çekmektedir:

a) Gerçek anlamını bozacak şekilde sözü tevil etmek. Âyette geçen “mevâdic” ile kastedilen de “meânî”, yani sözün anlamıdır. Bu durumda âyet, “Onlar kelimeleri gerçek anlamlarından uzaklaştırıyorlar” manasına gelmekte ve Yahudilerin Hz. Peygamber'in nübüvvetini inkâr etmek için yaptıkları yorumlara işaret etmektedir.

b) Tahrîfe yüklenen ikinci anlam, Tevrat'ta bazı kelimelerin yerlerinin değiştirilmiş olmasıdır. Bu tür bir tahrîfin varlığını Ehl-i Kitap'tan bazı kimseler de kabul etmekte ve bunun Tevrat'ı düzeltmek için yapıldığını savunmaktadırlar²⁷.

Reşid Rıza, Mâide 5/13'ün tefsirinde ise, “kelimelerin *mevzilerinden* tahrif edilmesini”, takdim-tehir, ekleme ve çıkarma yapmak ya da yanlış anlam vermek şeklinde açıklamaktadır. Ona göre, Tevrat ve İnciller'de hem mana hem de metin tahrîfi yapılmıştır²⁸.

Çağdaş müfessirlerden Süleyman Ateş'e göre ise, Kur'ân'da bahsedilen tahrîf, metnin değil, yorumun değiştirilmesidir. “Allah'ın sözlerini iştirirler, sonra da onu anladıktan sonra tahrîf ederler” denilmesi, Yahudiler'in, var olan Allah kelamını duyduklarını, hatta bu kelamın amacını anladıklarını; fakat daha sonra çıkarları için yanlış yorumlar yaptıklarını ifade etmektedir²⁹. Süleyman Ateş, “Sizin yanınızda bulunanı doğrulayıcı olarak indirdi-

²⁵ Taberî, Ebû Cafer Muhammed, *Câmiu'l-beyân an te'vili âyi'l-Kur'ân*, Kâhire 1968, I/367-369.

²⁶ Bkz. Râzî, Fahrüddin, *et-Tefsîru'l-Kebîr*, Mısır, ts., III, 134-135; XI, 187; VIII, 114.

²⁷ Reşid Rıza, *Tefsîru'l-Menâr*, V, 140.

²⁸ Reşid Rıza, *Tefsîru'l-Menâr*, VI, 282. Ayrıca bkz. VI, 389.

²⁹ Ateş, Süleyman, *Yüce Kur'ân'ın Çağdaş Tefsiri*, İstanbul, ts., I, 185-186.

ğimiz bu Kur'ân'a inanın..." şeklindeki âyetten hareketle, Hz. Peygamber döneminde Yahudilerin ellerinde bulunan Tevrat'ın muharref olmadığı, İlâhî bir Kitap olduğu sonucuna ulaşmaktadır. Eğer Tevrat o dönemde tahrîf edilmiş olsaydı, Kur'ân'ın bu kitabı tasdik etmesi söz konusu olmazdı. Ateş'e göre, Tevrat'taki tahrîfât, Hz. Peygamber döneminden sonra meydana gelmiştir; bunun delili, Kur'ân'da İsrailoğulları ile ilgili anlatılan bazı olayların, mevcut Tevrat'ta bulunmamasıdır³⁰. Ancak görebildiğimiz kadarıyla Süleyman Ateş, Kur'ân'da anlatılıp da Tevrat'ta bulunmayan bu olayların hangileri olduğunu açıklamamaktadır.

Süleyman Ateş'e göre, Hz. Peygamber dönemindeki Yahudiler, kendi kutsal kitaplarında Hz. Muhammed'in peygamberliğine işaret eden bazı cümleleri saklamışlardı³¹; daha sonra saklanan bu parçalar kaybolmuştur; zira o dönemde elle yazılan Kutsal Kitap nüshaları çok fazla değildi. Herhangi bir nüshadan bazı parçaların saklanması, o nüshanın, eksik bir şekilde yayılmasına neden olmuştur. Nitekim Yahudi Kutsal Kitabı Tanah'ta *Yaşar, Süleyman'ın Tarihi* gibi kitaplardan bahsedilmektedir³²; ancak bu kitaplar mevcut Tevrat'ta bulunmamaktadır³³. Ateş'in başka bir iddiasına göre ise, Kur'ân'ın Tevrat'ı tasdik etmesi, Tevrat'ın Hak Kitap olarak kabul edilmesi anlamına gelir. Ancak bu bizi, Tevrat'a insan elinin değmediği sonucuna ulaştırmaz. Kur'ân, Tevrat'ın genel prensiplerini ve yasalarını tasdik etmektedir. Süleyman Ateş'in konuyla ilgili görüşlerini açıkladığı yazısında dikkati çeken bir diğer husus, asıl Tevrat'ın, Kutsal Kitab'ın başlangıcındaki ilk DÖRT kitap olduğunu belirtmesidir³⁴. Ateş'in, genel kabulün aksine, Tevrat'ı beş kitap değil de dört kitap olarak görmesinin nedeni anlaşılamamaktadır.

Kur'ân'da tahrîfle ilişkilendirilen diğer bir kelime "bir şeyi başka bir yere koymak"³⁵, "tahrîf etmek"³⁶, "değiştirmek (tağyîr etmek)"³⁷ anlamlarına

³⁰ Ateş, *Yüce Kur'ân'ın Çağdaş Tefsiri*, II, 297-298; *Kur'an-ı Kerim'in Evrensel Mesajına Çağrı*, İstanbul 1990, s. 136-137; *Yeniden İslâma I*, İstanbul 1997, s. 31, 36; "Cennet Tekelcisi mi?", *İslâmî Araştırmalar*, c. 4, sy. 1, Ocak 1990, s. 33-34; "Tahrîf", *Kur'ân Ansiklopedisi*, İstanbul 1997, XIX, 465.

³¹ Bkz. Mâide, 5/15.

³² Yeşu, 10:13; I. Krallar, 11:41. Benzer kullanımlar için bkz. I. Krallar, 14:19, 29; 15:7, 23, 31.

³³ Ateş, *Yüce Kur'ân'ın Çağdaş Tefsiri*, II/495-496.

³⁴ Ateş, *Kur'an-ı Kerim'in Evrensel Mesajına Çağrı*, s. 138-139.

³⁵ İsfehânî, *Müfredât*, s. 111.

gelen “tebdil”dir. Kelime, Kur’ân’da tahrîfle ilgili olarak iki yerde geçmekte ve İsrailoğulları’ndan bir grup “zâlim”in, kendilerine emredilen sözleri, başka sözlerle değiştirdikleri ifade edilmektedir³⁸. İlk bakışta tahrîf ile ilgili görünmesine ve bazı yazarların bu âyetleri tahrîf konusunda delil olarak sunmasına³⁹ karşın, âyetler, aslında, İsrailoğulları’nın bir şehre girerken Allah’ın kendilerine emrettiği söz (“hıttâ”) yerine başka bir sözü söylediklerini belirtir; dolayısıyla burada kitabın tahrîfinden değil, Yahudilerin, Allah’ın emrine karşı gelmelerinden bahsedilmektedir. Her ne kadar Yahudiler’in “tahrîfçi” bir karaktere sahip olduğunu açıklasa da, bu âyetlerin Tevrat ve İncil’in tahrîfi konusunda bağlayıcı bir delil olması mümkün değildir.

“Dillerini eğip bükmek” (leyy) ifadesinin de tahrîfle ilişkilendirildiği görülmektedir. Nisa sûresinde (4/46) bildirildiğine göre, Yahudiler, dillerini eğip bükerek Hz. Peygamber’e karşı “İşittik ve karşı geldik”, “dinle, dinlemez olası” gibi sözler söylemişlerdir. Bu âyette, Yahudilerin Hz. Peygamber’le konuşurlarken, kelimeleri nasıl eğip bükerek hakaret ve beddua ettikleri açıklanmaktadır. O halde bu âyetin kutsal kitapların tahrîfi ile bir ilgisi yoktur. “Dillerini eğip bükmek” ifadesinin geçtiği başka bir âyette (Âl-i İmran, 3/78) Ehl-i Kitap’tan bir grup insanın birtakım cümleler okuduklarından ve Müslümanların, okunanları Allah’ın sözleri zannetmesi için dillerini eğip büküklerinden bahsedilmektedir. Ünlü Mu’tezilî müfessir Zemahşerî’ye göre bu âyet, Yahudilerin, Tevrat’ta kendi çıkarlarına uymayan âyetleri okurken dillerini eğip bükerek okuduklarını, böylece insanları Tevrat’ta yazan hükümlere değil de kendi görüşlerine inandırmaya çalıştıklarını belirtmektedir⁴⁰. Râzî, bu âyetin tefsirinde Tevrat’ta Hz. Muhammed ile ilgili bazı işaretlerin bulunduğunu; ancak Yahudilerin bu âyetlere yanlış anlam vererek Hz. Muhammed’in peygamberliği hakkında insanların aklına şüphe soktuklarını söylemektedir⁴¹. *Menâr Tefsiri*’nde “dili eğip bükmek”, söze gerçek anlamının dışında bir mana vermek olarak açıklanmaktadır. Buna örnek olarak da, İncillerde “oğul” ve “baba” kelimelerinin

³⁶ İbn Manzûr, *Lisânü’l-Arab*, XI, 49.

³⁷ Ebu’l-Bekâ, *Külliyât*, s. 31.

³⁸ Bakara, 2/59; A’râf, 7/162.

³⁹ Bkz. Paçacı, Mehmet, *Kur’ân ve Ben Ne Kadar Tarihseliz*, Ankara 2000, s. 91-92.

⁴⁰ Bkz. Zemahşerî, *Keşşâf*, I, 329.

⁴¹ Râzî, *et-Tefsîru’l-Kebîr*, X, 118-119.

kullanımı gösterilmektedir. Bu kullanımlar aslında mecazîdir; ancak bazı kimseler bu ifadeleri yanlış bir şekilde tefsir etmişlerdir. Böylece onların bu yanlış yorumlarıyla okudukları kitap, aslında Allah’ın indirdiği kitap olmaktan çıkmıştır⁴².

Bu âyetin yorumunda Yahudilerin metin tahrîfî yaptıklarına işaret eden müfessirler de vardır. Söz gelimi, Taberî’de İbn Abbas’tan gelen bir rivayette, Yahudiler’in, Allah’ın kitabına bazı ilaveler yaptıkları açıklanmaktadır⁴³. Şîî müfessir Tabatabaî ise âyetin, kendi uydurdukları sözleri Allah’ın söyleymiş gibi okuyup insanları kandırmaya çalışan Yahudilerle ilgili olduğunu belirtmektedir⁴⁴. Ancak Tabatabaî’nin açıklamalarından, Yahudilerin uydurdukları sözlerin, Tevrat metninin içine katılıp katılmadığı anlaşılammaktadır.

Görüldüğü gibi, müfessirlerin genel kanaatine göre, “dillerini eğip bükmek” ifadesi, sadece Yahudilerle ilgilidir ve Tevrat metninin tahrîf edildiğine ilişkin herhangi bir imada bulunmamakta; sadece Yahudilerin ellerindeki kitabı yanlış okuduklarını, Hz. Peygamber’le konuşurken kelimeleri eğip büküklerini açıklamaktadır.

Ehl-i Kitap’ı gerçekleri gizlemek (kitmân) ve unutmakla (nisyân) suçlayan Kur’ân âyetleri de⁴⁵ bize tahrîfin mahiyeti hakkında bazı ipuçları vermektedir. Taberî’de İbn Zeyd’den gelen bir rivayete göre, âyetteki “hak”, Allah’ın Musa’ya inzâl ettiği kitap; “bâtıl” ise onların kendi elleriyle yazdıkları kitaptır⁴⁶. Bu yorum Tevrat metninin tahrîfini çağrıştırmaktadır; ancak yine Taberî’de İbn Abbas, Mücâhid ve Ebu’l-Âliye’den gelen rivayetlere göre, “gerçeklerin gizlenmesi”, Yahudilerin (ve Hristiyanların) kitaplarında Hz. Muhammed ile ilgili yazılı olan bilgileri sakladıklarını ifade etmektedir⁴⁷. Râzî’ye göre, “hakkı bâtılla karıştırmak”, delilleri yanlış yorumlayarak insanların zihninin bulandırılması; “hakkı gizlemek” ise insanların delillere ulaşmasına engel olunması anlamına gelir. Ehl-i Kitap âlimleri, yaptıkları yorumlarla, Tevrat ve İncil’de yer alan Hz. Muhammed ile ilgili âyetlerin

⁴² Reşid Rıza, *Tefsîru’l-Menâr*, III, 344-345.

⁴³ Taberî, *Câmiu’l-Beyân*, III, 324.

⁴⁴ Tabatabaî, Allâme Muhammed Hüseyin, *el-Mizân fî tefsîri’l-Kur’ân*, (çev. Vahdettin İnce), İstanbul 1998, III, 398.

⁴⁵ Bakara, 2/42, 146, 159, 174; Âl-i İmrân, 3/71; Mâide, 5/13, 15, En’âm, 6/91.

⁴⁶ Taberî, *Câmiu’l-beyân*, I/255.

⁴⁷ Taberî, *Câmiu’l-beyân*, I/256.

yanlış anlaşılmasına ve insanların zihninin bulanmasına neden olmuşlardır⁴⁸. Elmalılı Hamdi Yazır'a göre, Yahudiler, kendilerinin yazdığı düşünce ve tercümeleri Tevrat'la karıştırmışlar; Hz. Muhammed ile ilgili âyetleri saklamışlardır⁴⁹.

O halde bu âyetler Tevrat'ın tahrîfini değil, Tevrat'ta yazılı bilgilerin insanlardan gizlenmesini dile getirmektedir. Nitekim gerçekleri gizlemekle ilgili başka bir âyette de (Bakara, 2/159) yine Yahudilerin yorum tahrifi yaptıklarına işaret edilmekte⁵⁰ ve "kitap"ta insanlar için açıklanan "hidayet"i gizleyenlerin, Allah'ın lanetine uğrayacakları ifade edilmektedir⁵¹.

Tahrîf konusunda, Kur'ân'da Ehl-i Kitab'a yöneltilen "Allah'a verdikleri sözleri ve yeminleri satıyorlar" ifadesinin de ele alınması gerekmektedir⁵². Bu ifade, Allah'a karşı verdikleri sözü ve yeminleri az bir bedel karşılığında değiştirenlerin âhirette hiçbir payının bulunmadığını; Allah'ın kıyamet gününde bu kimselerle konuşmayacağını açıklamaktadır. Zemahşeri'ye göre âyette geçen "satmak" kelimesi "değiştirmek" anlamına gelir. Âyetin geliş sebebi hakkında farklı görüşler vardır: Bazı Yahudilerin Tevrat'ı tahrîf ettikleri ve Hz. Peygamber'le ilgili ifadeleri değiştirdikleri, karşılığında da rüşvet aldıkları için bu âyetin nâzil olduğu söylenmiştir. Âyetin, Eş'as b. Kays ile bir Yahudi arasında bir kuyu sebebiyle meydana gelen tartışmanın Hz. Peygamber'e intikal etmesi ve Hz. Peygamber'in Yahudiden yemin etmesini istemesi üzerine indiği de rivayet edilmiştir⁵³. Tahrif meselesinde sık sık gündeme getirilen "Allah'ın âyetlerini az bir ücrete satmak" şeklindeki Kur'ân ifadesi⁵⁴ ise, hahamların, rüşvet almak, insanların memnuniyetini elde etmek, liderliklerini devam ettirmek gibi sebeplerle Allah'ın kitabını tahrîf ettikleri ve hükümlerini değiştirdikleri şeklinde yorumlanmıştır⁵⁵.

"Allah'a verilen söz ve yeminlerin satılması" ve "Allah'ın âyetlerinin satılması", kanaatimizce, metin tahrîfinden ziyade, Yahudilerin kendi kutsal

⁴⁸ Râzî, *et-Tefsîru'l-kebir*, III/43.

⁴⁹ Yazır, *Hak Dini Kur'ân Dili*, I/285.

⁵⁰ Taberî, *Câmiu'l-beyân*, II, 52-53; Zemahşeri, *Keşşâf*, I, 208.

⁵¹ Bakara, 2/159.

⁵² Âl-i İmrân, 3/77.

⁵³ Taberî, *Câmiu'l-beyân*, III, 321.

⁵⁴ Bakara, 2/41, 79.

⁵⁵ Zemahşeri, *Keşşâf*, I, 135, 625; Nesefî, *Tefsîru'n-Nesefî*, I, 399.

kitaplarına ihanet ettiklerini ifade etmektedir. Nitekim “satmak” kelimesinin yaptığı ilk çağrışım da bu yöndedir.

Kur’ân’ın Yahudilere yönelttiği bir başka eleştiri, elleriyle yazdıkları kitabı, “Bu, Allah’tandır” diyerek satmaları ve bunun karşılığında da para almalarıdır⁵⁶. Taberî’ye göre bu âyet, Yahudilerin, Tevrat’a aykırı yorumlar içeren bir kitap yazıp bu kitabı Tevrat’ı bilmeyen Araplara sattıklarına işaret etmektedir. Taberî’de Osman b. Affân kanalıyla gelen bir rivayette Hz. Peygamber, Yahudilerin, hoşlarına giden bazı şeyleri Tevrat’a ilave ettiklerini, hoşlanmadıkları şeyleri Tevrat’tan çıkardıklarını ve “Muhammed” ismini Tevrat’tan sildiklerini söylemiştir⁵⁷. Elmalılı Hamdi Yazır’a göre, Tevrat’ın aslını korumayan Yahudiler, kendi yazdıkları tercümelere “bu Allah’ın kitabıdır” diyerek Tevrat’ın yerine koymaya çalışıyorlardı. Allah’ın iradesine ve buyruklarına değil, kendi görüş, istek ve arzularına tabi oluyorlar ve böylece hak inancı bozuyorlardı⁵⁸.

Bu âyetle Yahudilerin yazdıkları kitabın ismi verilmemektedir. Âyet, Yahudilerin Tevrat’a alternatif bir kitap mı, yoksa Tevrat’a dayanan, fakat yanlış yorumlar içeren bir tefsir kitabı mı yazdıklarını açıklamıyor. Âyetle geçen kitabın Mişna veya Talmud olup olmadığı da tartışma konusudur.

Hz. Peygamber’in önceki kitaplarda veya önceki peygamberlerce müjdelediğini belirten âyetler de tahrîfle ilişkilendirilmektedir. Anlaşılabildiği kadarıyla, bu âyetlerin temel amacı, aslında, Yahudileri ve Hristiyanları tahrîf yapmakla suçlamak değildir; ancak “Tevrat’ta veya İncil’de şöyle yazılmıştır” şeklindeki ifadelerden hareketle, Müslüman bilim adamları Tevrat ve İncil’de bu cümleleri bulmaya çalışmış; fakat bu çabaları, en azından ilk dönemlerde, sonuçsuz kalmış ve Müslüman yazarlar tahrîf düşüncesine yönelmişlerdir.

A’raf sûresinde belirtildiğine göre, Hz. Peygamberin nitelikleri, Yahudi ve Hristiyanların ellerindeki Tevrat ve İncil’de yazılıydı⁵⁹. Saff sûresinde ise İsa’nın, kendisinden sonra “Ahmed” isimli bir peygamberin geleceğini müjdelediği açıklanmaktadır⁶⁰. Her iki âyet de Hz. Peygamber’in önceki

⁵⁶ Bakara, 2/79.

⁵⁷ Taberî, *Câmiu’l-beyân*, I, 378-379.

⁵⁸ Yazır, *Hak Dini Kur’ân Dili*, I, 285.

⁵⁹ A’raf, 7/157.

⁶⁰ Saff, 61/6.

peygamberlerce müjdelenmesine ilişkindir. Müslümanlar bu âyetleri okuyup mevcut Tevrat ve İncillere baktığında, bu kitaplarda “Ahmed” ismini görememişler ve hem Tevrat’ın hem de İncil’in muharref olduğuna hükmetmişlerdir⁶¹. Ancak daha sonra yapılan araştırmalar ve özellikle de sonradan Müslüman olan bazı Hıristiyan bilginlerin katkılarıyla “Ahmed” ismine karşılık gelebilecek bazı kelimelerin Tevrat ve İncil’de bulunduğu görüşü ağırlık kazanmıştır⁶². Şayet son yorum kabul edilirse, bu iki âyetin tahrifle herhangi bir şekilde ilgisi kalmamış olacaktır.

Şimdiye kadar zikredilen âyetlere genel olarak bakıldığında, Kur’ân âyetlerinin, sadece Yahudileri muhatap aldığı ve onları yorum tahrifi yapmakla suçladığı sonucuna ulaşılabilir. Kanaatimizce yukarıda verilen âyetlerin metin tahrîfiyle bir ilgisi yoktur. Bu âyetlerin metin tahrîfinden bahsetmediğini söylemek, Kur’ân’ın, önceki kitapları doğruladığını belirten tasdik âyetlerine geçiş için bize iyi bir zemin hazırlamaktadır.

Tasdik Âyetleri

Kur’ân’ın, önceki kitapları doğruladığını bildiren âyetler de aslında tahrîf konusuyla yakından ilgilidir. Bu âyetlerde, Kur’ân’ın, önceki kitapları tasdik ettiği açıklanmakta⁶³; kendi kitaplarıyla hükmetmedikleri için Yahudiler eleştirilmekte⁶⁴; Hz. Peygamber’e, kendisine anlatılan olaylardan şüphe ederse, Tevrat’ı okuyanlara sorması tavsiye edilmektedir⁶⁵. “Tevrat’ı getirip okuyun”⁶⁶ diyerek Yahudilere meydan okuyan Kurân âyeti de, bir bakıma, o dönemde mevcut Tevrat’taki bir hükmü tasdik etmiş olmaktadır. Hıristiyanların İncil’e uymaları Kur’ân’ın emirleri arasında yer almaktadır⁶⁷. Kur’ân’ın önceki kitapları tasdik etmesi, acaba, Tevrat ve İncil metninin bozulmadığına bir işaret olabilir mi? Bu sorunun cevabından önce,

⁶¹ Bkz. el-Cüveynî, İmamü'l-Harameyn, *Şifâu'l-ğalil fî beyâni mâ vaka'a fî't-Tevrât ve'l-İncil mine't-tebdil*, (tahkik: Ahmed Hicâzî es-Sekâ), Mısır 1978, s. 29.

⁶² Bkz. Abdulahad Davud, *Tevrat ve İncil'e Göre Hz. Muhammed*, (çev. Nusret Çam), İzmir 1992, s. 22-34, 168-198, 264-299; a.mlf., *İncil ve Salib*, (Haz. Kudret Büyükcoşkun), İstanbul 1999, s. 47-76; Kiraz, Celil, “Hz. Muhammed (sav)’in Önceki Kutsal Kitaplarda Müjdelenmesi (Tebşirât)” *UÜ. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, c. 10, sy. 1, Bursa 2001, s. 231-260.

⁶³ Bakara, 2/97, 101; Âl-i İmrân, 3/3, Nisâ, 4/47; Mâide, 5/48; En’âm, 6/92; Yûnus, 10/37; Yûsuf, 12/111; Ahkâf, 46/12, 30; A’lâ, 87/18-19.

⁶⁴ Âl-i İmrân, 3/23.

⁶⁵ Yûnus, 10/94.

⁶⁶ Âl-i İmrân, 3/93.

⁶⁷ Mâide, 5/47.

Kur'an ile önceki kitaplar arasındaki mesaj birliğini vurgulayan âyetleri incelemek faydalı olacaktır.

Kur'an'ın ifadesine göre, Tevrat'ta Yahudilere cana can, göze göz, buruna burun, kulağa kulak, dişe diş kısas emredilmiştir. Kur'an'ın Tevrat'ta bulunduğunu söylediği bu buyruk bugünkü Tevrat'ta vardır⁶⁸. Keza, Enbiyâ sûresinde (21/105) belirtildiğine göre, Zebûr'da şöyle yazılmıştır: “Yeryüzüne iyi kullarım varis olacaktır”. Mevcut Kutsal Kitap'ta 37. Mezmur'un 29. cümlesinde bu ifadeyi görmek mümkündür.

Kur'an, inananların İncil'de gittikçe kuvvetlenen bir filize benzetildiklerini açıklamaktadır⁶⁹. Bu benzetme mevcut İncillerde yer almaktadır⁷⁰. A'râf sûresinde (7/40) Allah'ın âyetlerini yalanlayan, bu âyetlere karşı kibirlenenlerin cennete girme olasılığının, devenin iğne deliğinden geçme ihtimalinden daha yüksek olmadığı ifade edilmektedir. İnciller'de Hz. İsa, havarilerine, “Devenin iğne deliğinden geçmesi, zenginlerin Tanrı egemenliğine girmesinden daha kolaydır” diye vaaz etmektedir⁷¹.

Kur'an ile önceki kitaplar arasındaki bu mesaj birliği, bazı Müslüman yazarların iddia ettiği, “Tevrat ve İncil tamamen tahrîf edilmiştir” şeklindeki düşüncüyü, kanaatimizce, geçersiz kılmaktadır. Bu durumda Tevrat ve İncil'in tahrîfi konusunda geriye iki ihtimal kalmaktadır: a) Bu kitaplar kısmen tahrîf edilmiştir. b) Bu kitaplar (en azından Hz. Peygamber dönemine kadar) tahrîf edilmemiştir. Tasdik âyetleri bize Tevrat ve İncil'in tahrîfi konusunda Müslümanların öne sürdükleri üç görüşten birini eleme imkânı vermişti. Tashîh âyetleri ise bize tahrîf konusunda geriye kalan bu iki seçenek arasında bir seçim yapma fırsatı sağlayacaktır.

Tashîh Âyetleri

Kur'an-ı Kerim'de anlatılan kıssalarda oldukça titiz ve dikkatli bir üslup kullanılmıştır. Yahudi Kutsal Kitabı Tanah'ta ise Müslümanların peygamber kabul ettiği kişiler hakkında genel ahlâk kurallarına aykırı pek çok rivayet bulunmaktadır. Bazı Müslüman düşünürler, iki kitap arasındaki bu farkı, Tevrat'ın tahrîf edildiğinin bir göstergesi saymışlardır.

⁶⁸ Bkz. Mâide, 5/45; Çıkış, 21:23-25; Levililer, 24:17-21.

⁶⁹ Fetih, 48/29.

⁷⁰ Matta, 13:1-29; Markos, 4:1-20; Luka, 8:4-15.

⁷¹ Matta, 19:24; Markos, 10:25; Luka, 18:25.

Tevrat'ta anlatıldığına göre, Lut'un iki kızı, babalarına içki içirmişler ve babaları sarhoş olduktan sonra onunla yatmışlardır⁷². İbrahim (Avram) Mısır'a geldiğinde eşini, "kızkardeşim" diye tanıtmış; firavunun, eşiyle yatmasına razı olmuş ve bunun karşılığında da pek çok hayvan ve köle sahibi olmuştur⁷³. Ruben, babası Yakub'un (İsrâil'in) cariyesi Bilha ile yatmış⁷⁴; Yahuda'nın gelini olan Tamar ise, eşi öldükten sonra, kayınpederini kandırıp onunla yatmıştır⁷⁵.

Bu olayların hiçbiri Kur'an'da yer almaz. Bu tür olayların Kur'an'da değil de sadece Tevrat'ta bulunması, Tevrat'ın tahrîf edildiğini kanıtlamaya yeter mi? Bu rivayetlerin Kur'an'da yer almayışını başka türlü okumak mümkün müdür? Söz gelimi, bu olayların meydana geldiği; ancak Kur'an'ın, üslubu gereği, genel ahlâk kurallarına aykırı bu tür çirkinliklerden bahsetmediği söylenebilir mi? Bu sorulara cevap verilmeden önce, Yahudi Kutsal Kitabı'nda anlatılan başka bir kıssa göz önünde bulundurulmalıdır. Tanah'a göre, ordusunu savaşa gönderen Davut, bir gece sarayının etrafında dolaşırken, yıkanan bir kadın görür; bu kadından çok hoşlanır; askerlerine emrederek kadını saraya getirtir; evli olduğunu ve kocasının da kendi ordusunda savaştığını bildiği halde Bat-Şeva isimli bu kadınla yatar. Bir müddet sonra Bat-Şeva, Davut'a, kendisinden hamile kaldığını haber verir. Bunun üzerine Davut da çare olarak Bat-Şeva'nın kocası Uriya'yı savaştan geri çağırır. Davut'un planına göre, savaştan dönen Uriya evine gidip hanımıyla yatacak ve doğacak çocuğu kendi çocuğu sanacaktır. Ancak Uriya, kralına o kadar sadık bir askerdir ki, savaştan döndükten sonra hanımının yanında değil, sarayın kapısında bekleyip uyumayı tercih eder. Bunun üzerine Uriya'yı tekrar savaşa gönderen Davut, komutana, "Uriya'yı savaşın en sıcak bölgesine göndermesi ve Uriya'nın savaşta ölmesi" yönünde bir pusula gönderir. Böylece Uriya savaşta ölür ve Davut Bat-Şeva ile evlenir⁷⁶.

Kur'an-ı Kerim'de Davut (a.s.) ile ilgili anlatılan bir kıssa bu olayı çağrıştırmaktadır. Hz. Davut'un huzuruna iki kişi gelir. Bunlar birbirinden şikayet etmektedirler. Davacılarından biri, kendisinin bir, diğeri ise dok-

⁷² Yaratılış, 19:30-38.

⁷³ Yaratılış, 12:10-20.

⁷⁴ Yaratılış, 35:22.

⁷⁵ Yaratılış, 38:6-30.

⁷⁶ II. Samuel, 11:1-27.

san dokuz koyunu olduğunu; ancak buna rağmen hasmının, kendisinin koyununa göz koyduğunu söyler ve Hz. Davut'tan hüküm vermesini ister. Davut (a.s.) da doksan dokuz koyunu olan kişinin kesinlikle haksız olduğuna hükmeder. Ancak Davut (a.s.) bu hükmü verdikten hemen sonra, Tanrı'nın, kendisini sınıdığını anlar ve derhal tövbe eder⁷⁷.

Kur'an'ın bu ifadeleri, yukarıda özetle anlattığımız II.Samuel kitabında geçen olayı doğruluyor gibi görünmektedir. Ancak Kur'an bu kıssayı açıkça anlatmamakta; olaydan çok, mesaja vurgu yapmaktadır. O halde, Yahudi Kutsal Kitabı'nda anlatılan bazı çirkin olayların Kur'an'da bulunmayışı veya üstü kapalı bir şekilde anlatılması, bu olayların meydana gelmediğini ispat eden kesin bir delil değildir. Bu durumda Kur'an ile önceki kutsal kitaplar arasındaki üslup farkı, Tevrat'ın tahrîfi ile ilgili bağlayıcı değil, yardımcı bir argüman niteliği taşıyabilir; çünkü Kur'an-ı Kerim'de bu rivayetleri yadsıyacak veya düzeltecek bir ifade bulunmadığı sürece, bu olayların gerçekten olup olmadığı kesin bir şekilde bilinemez. Dolayısıyla bu olayların yaşanmadığını söyleyebilmek için başka delillere de ihtiyaç vardır. Bu olayların büyük çoğunluğunun Kur'an'da yer almadığı doğrudur; ancak unutulmamalıdır ki Kur'an, geçmişte meydana gelmiş olayların tamamını değil bir kısmını anlatmakla yetinen bir kitaptır⁷⁸.

Tekrar vurgulamak gerekirse, Kur'an-ı Kerim'de tahrîfle ilgili buraya kadar ifade ettiğimiz âyetler, öyle görünüyor ki, büyük çoğunlukla Yahudilerle ilgilidir ve sadece Tevrat metninin yanlış yorumlanmasını eleştirmektedir.

Tahrîf konusunda yapılan çalışmalar, yukarıda yorumlarıyla birlikte verilen tahrîf ve tasdik âyetlerini ele almakla yetinmektedir. Ülkemizde son zamanlarda yapılan araştırmalar ise, tahrîf ithamının muhatabının Yahudiler, mâhiyetinin ise yorum tahrîfi olduğu sonucuna ulaşmaktadır. Kanaatimizce, böyle bir sonuca ulaşmadan önce, tashîh âyetleri diye isimlendire-

⁷⁷ Sâd, 38/21-25.

⁷⁸ Tâhâ, 20/99. Kur'an'da anlatılmayan olayların Kur'an tarafından onaylandığı elbette söylenemez. Müslümanların "peygamber" olarak kabul ettiği kişiler hakkında Tanah'ta anlatılan çirkin olaylar peygamberlerin ismeti meselesiyle de yakından ilişkilidir. Konuyla ilgili geniş bilgi için bkz. Sinanoğlu, Mustafa, *Kitâb-ı Mukaddes ve Kur'an-ı Kerim'de Nübüvvet*, (Basılmamış Doktora Tezi), MÜ. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1995, s. 297-335.

bileceğimiz ve aşağıda açıkladığımız âyetlerin de irdelenmesi gerekmektedir.

Tevrat’a göre Tanrı, yeri ve göğü altı günde yaratmış ve yedinci günde istirahat etmiştir⁷⁹. Bu ifade Tanrı’nın yorulduğu çağrışımını yapmaktadır. Halbuki Kur’ân-ı Kerim’de Allah’ın, gökleri, yeri ve bu ikisi arasındaki şeyleri altı günde yarattığı ve kendisine herhangi bir yorgunluğun çökmediği açıklanmaktadır⁸⁰. Kur’ân’ın Tevrat’ta geçen “istirahat” kelimesini, “yükselmek, karar kılmak” anlamlarına gelen “istivâ” kelimesi ile düzelttiği görülmektedir⁸¹.

Tevrat’ta, Hz. Musa Tanrı’yla görüşmek üzere dağa çıktıktan bir müddet sonra, İsrailoğulları’nın bir buzağıya tapmaya başladıkları anlatılmaktadır. Bu buzağıyı yapan kişi Harun’dur⁸². Kur’ân’da ise, putu yapan kişinin Harun değil, Samirî olduğu açıklanmakta; fakat bu olaylara engel olmadığı için Harun da kınanmaktadır⁸³.

Yahudi Kutsal Kitabı’nda yedi yüz hanımı ve üç yüz cariyesi olan Süleyman’ın, ömrünün sonuna doğru Tanrı’ya kulluk etmeyi bıraktığı; hanımlarının izinden giderek başka tanrılara ibadet ettiği; başka tanrılar için ibadet yerleri kurduğu ve İsrail’in Tanrısı kendisine iki kez görünüp ‘başka ilahlara tapma’ diye uyardığı halde, bu uyarıları dikkate almadığı yönünde bir rivayet de bulunmaktadır⁸⁴. Kur’ân’da ise, başka tanrılara kulluk ettiği hiçbir şekilde ima edilmeyen Hz. Süleyman, *daima*, Allah’a yönelmiş bir kimse olarak anılmaktadır⁸⁵.

Kur’ân ile Tevrat kıssaları arasında görülen bir diğer farklılık, Hz. İbrahim’in kurban etmek istediği oğlunun kimliği hakkındadır. Tevrat İshâk’ın kurban edilmek istendiğini açıkça ifade etmektedir⁸⁶. Kur’ân’da İsmail’in

⁷⁹ Yaratılış, 2:2-3.

⁸⁰ Kaf, 50/38.

⁸¹ A’râf, 7/54; Yûnus, 10/3; Furkân, 25/59.

⁸² Çıkış, 32:1-4.

⁸³ Tâhâ, 20/85-97.

⁸⁴ I.Krallar, 11:1-13.

⁸⁵ Sâd, 38/30.

⁸⁶ Yaratılış, 22:1-18.

ismi verilmemekle birlikte, kıssanın bağlamından⁸⁷ kurban edilmek üzere götürülen kişinin İsmail olduğu anlaşılmaktadır⁸⁸.

Kur'an ve İnciller arasındaki en büyük çelişki çarmıh hâdisesidir. Kur'an, Hz. İsa'nın çarmıha gerilmediğini söylerken⁸⁹, İnciller İsa'nın çarmıhta öldüğünü ve öldükten üç gün sonra dirildiğini iddia etmektedir⁹⁰. Yuhanna İncili'nde (1:1) vurgulanan "Kelâm'ın Tanrı olduğu" iddiası da Kur'an'ın tevhit öğretisiyle çelişmektedir.

İslâmî anlayışa göre, Kur'an ile önceki iki kitap arasındaki bu çelişkilerin vahyin kaynağından, yani Tanrı'dan kaynaklanması mümkün değildir. Dolayısıyla tashih ayetleri olarak adlandırdığımız bu âyetler, Tevrat ve İnciller'de metin tahrifi yapıldığını gösteren işaretler olarak değerlendirilebilir.

Değerlendirme

Hem ilk dönem kaynaklarının kelimeye yükledikleri anlam, hem de Kur'an ifadeleri göz önünde bulundurulduğunda, Kur'an-ı Kerim'de geçen "tahrîf" kelimesinin, "anlamı çarpıtmak, söze yanlış anlam vermek, sözü gerçek amacından saptırmak ve kelimeleri bağlamından koparmak" gibi anlamlara geldiği anlaşılmaktadır. Kelimenin "tahrîf ediyorlar" şeklinde tercüme edilmesinin yanlış olduğunu düşünüyoruz; zira günümüzde "tahrîf" kelimesi istilâhî bir boyuta sahiptir ve okuyucunun zihninde "metnin bozulması" yönünde bir çağrışım yapmaktadır. Kur'an çevirilerinin "tahrîf" kelimesine anlam verirken, kelimenin Kur'an'daki kavramsal anlamı ile günümüzdeki istilâhî boyutu arasındaki farkı gözden kaçırdıkları anlaşılmaktadır⁹¹. "Anlamı çarpıtmak" manasına gelen "tahrîf" kelimesinin daha

⁸⁷ Saffât, 37/102-107.

⁸⁸ Geniş bilgi için bkz. Harman, Ö.Faruk, "Hz. İbrahim ve Kurban", *İbrahim'in İzinde*, İstanbul 2001; Güç, Ahmet, *Çeşitli Dinlerde ve İslâm'da Kurban*, İstanbul 2003, s. 146-162.

⁸⁹ Nisâ, 4/157-158; Âl-i İmrân, 3/55.

⁹⁰ Matta, 27:45-66; 28:1-10; Markos, 15:33-41; 16:1-10; Luka, 23:44-49; 24:1-12; Yuhanna, 19:28-30; 20:1-10.

⁹¹ Aşağıda verilen tercümeler müfessirlerin "tahrîf" kelimesine anlam verirken ne kadar zorlandıklarını göstermektedir:

Bakara 75: "Allah'ın kelamını işitirlerdi de akılları aldıktan sonra onu bile bile *tahrîf ederlerdi*" (Elmalılı, Hasan Basri Çantay, Ömer Rıza Doğrul, Diyanet Vakfı/Komisyon);
"Allah'ın sözünü dinlerler de onu anladıktan sonra, -bile bile- *tahrîf ederler*" (Hamidullah);

iyi anlaşılması için âyetlerde bu kelime ile birlikte kullanılan “mevâdic” sözcüğünün üzerinde de durmak gerekir. Bu kelimenin, tercümelerin çoğunda olduğu gibi “yer” şeklinde değil de, “kelimelerin vaz’ edildikleri şey”, başka bir deyişle “kelimelerin asıl anlamı”, “kelimelerin bağlamı” şeklinde çevrilmesinin daha doğru olduğu kanaatindeyiz. Dolayısıyla

“Allah’ın kelimasını işitip iyice anladıkları halde bilerek onu *tahrîf ettiler*”

(Mevdudi);

“Allah’ın kelimasını dinler ama onu anladıktan sonra bile bile *çarpıtırlar*” (Muhammed Esed);

“Allah’ın sözünü işitirlerdi de düşünüp akıl erdirdikten sonra, bile bile onu *değiştirirlerdi*” (Süleyman Ateş, Marmaduke Pickthall);

“Allah’ın kelimasını (Tevrat’ı) dinler; hakkı anladıktan sonra onu, bile bile *değiştirirler* (Ahmed Davudoğlu);

“Allah’ın sözünü dinlerlerdi. Ona akılları yattıktan sonra da bile bile *çarpıtırlardı*” (Hüseyin Atay).

Nisa 46: “kelimeleri *mevzîlerinden (yerlerinden) tahrîf ediyorlar*” (Elmalılı);

“kelimeleri *mahallerinden saptırırlar*” (Mevdudi);

“kelimeyi *yerlerinden değiştirirler*” (Hamidullah, Hasan Basri Çantay);

“sözlerin *anlamını çarpıtırlar*” (Muhammed Esed);

“kelimeleri *yerlerinden kaydırıyorlar*” (Süleyman Ateş, Hüseyin Atay);

“kelimeleri *yerlerinden değiştirirler*” (Ömer Rıza Doğrul, Ahmed Davudoğlu, Diyanet Vakfı/Komisyon);

“kelimeleri *bağlamından koparırlar*” (Marmaduke Pickthall)

Maide 13: “kelimeleri *yerlerinden oynatarak tahrîf ederler*” (Elmalılı);

“kelimeleri *tersine çevirip sözü saptırırlar*” (Mevdudi);

“kelimeyi *yerlerinden değiştirirler*” (Hamidullah, Hasan Basri Çantay);

“sözleri *asıl bağlamlarından kopararak çarpıtıyorlar*” (Muhammed Esed);

“kelimeleri *yerlerinden kaydırıyorlar*” (Süleyman Ateş);

“sözcükleri *yerlerinden kaydırıyorlar*” (Hüseyin Atay);

“kelimeleri *yerlerinden oynatarak değiştirirler*” (Ahmed Davudoğlu; Ömer Rıza Doğrul);

“kelimelerin *yerlerini değiştirirler* (kitaplarını tahrîf ederler)” (Diyanet Vakfı/Komisyon);

“kelimeleri *bağlamından koparırlar*” (Marmaduke Pickthall)

Maide 41: “yerli yerinde söylenen kelimeleri sonradan *tahrîf ederler*” (Elmalılı, Ahmed Davudoğlu);

“Kitabullah’ın kelimelerini *asıl anlamlarından saptırırlar*” (Mevdudi);

“sözü *asıl anlamlarından değiştirirler*” (Hamidullah);

“sözleri *asıl bağlamlarından kopararak anlamlarını çarpıtıyorlar*” (Muhammed Esed);

“kelimeleri *yerlerinden kaydırırlar*” (Süleyman Ateş, Hüseyin Atay);

“sözlerin *yerlerini bildikleri halde yerlerini değiştirirler*” (Ömer Rıza Doğrul);

“kelimeleri *yerlerinden kaydırıp değiştirirler*” (Diyanet Vakfı/Komisyon);

“kelimeleri *bağlamından koparırlar*” (Marmaduke Pickthall);

“kelimeleri (Allah tarafından) *yerlerine konulduktan sonra (tutup) bir tarafa atarlar*” (Hasan Basri Çantay).

tercümeler arasında, ilgili âyetlere Muhammed Esed ve Pickthall’ın daha isabetli bir anlam verdikleri görülmektedir. Hamidullah da Maide sûresinin 41. âyetine benzer bir anlam yüklemektedir. Bu durumda âyetler, Yahudilerin, Tevrat’taki cümlelerin anlamını kasten çarpıttıklarını dile getirmiş olmaktadır.

Âyetlerde geçen tahrîfle ilgili kelimelerin (يَكْتُوبُونَ, يَكْتُمُونَ, يُلُؤُونَ, يُحَرِّفُونَ) “muzari” sıgasıyla kullanılmış olması, bu eylemlerin Hz. Peygamber döneminde yapıldığını bize açıklamaktadır. Gerçi Arapça’da muzârî fiilin (geniş/şimdiki zaman kipinin) geçmiş, şimdi ve geleceği içine alacak bir anlama sahip olduğu ya da geçmişle ilgili bir olay anlatılırken muzârî fiilin kullanıldığı da görülmektedir. Ancak ilgili âyetlerde böyle bir yorum yapmayı gerektirecek bir durum söz konusu değildir; nitekim müfessirlerin büyük bir kısmı da sözü geçen âyetlerin Hz. Peygamber dönemiyle ilgili olduğunu söylemektedir. Âyetler Hz. Peygamber döneminde gerçekleşen bir tahrîften söz ediyorsa, bu tahrîfin metinde değil, yorumda olması gerekir. Zira hadislerde de görüldüğü gibi, dönemin Arap Yahudileri Tevrat’ı İbranicesinden okur ve Arapça olarak tefsir ederlerdi. Tevrat’ın Arapça tercümesi, o dönemde, bir kitap halinde bulunmadığına göre, Arapların Tevrat metnini tahrîf ettiklerini savunabilmenin tek yolu, İbranice Tevrat metninde değişiklik yaptıklarını iddia etmektir. Halbuki Tanah, M.S. I. veya II. yüzyılda, yaklaşık olarak Hz. Peygamber’den beş asır önce bugünkü şekliyle son haline ulaşmıştı. Bu sebeple Hz. Peygamber devrinde yaşayan Yahudilerin, ne Arapça ne de İbranice Kutsal Kitaplarında metin değişikliği yaptıkları öne sürülemez.

Yahudilerin Tevrat metninde tahrîf yaptığını iddia eden müfessirlerin genellikle gösterdikleri iki örnek vardır: Recm ve Hz. Peygamber’le ilgili cümlelerin Tevrat’ta bulunmaması. Müfessirlerin, “Yahudiler Tevrat’ta “recm” kelimesinin yerine “had” kelimesini koymuşlardır” iddiası doğru olamaz; çünkü hadislerde belirtildiğine göre Tevrat’ta recm konusu yer almaktaydı ve Yahudiler bu cümleyi okurken “recm” kelimesinin üstünü kapatıyorlardı⁹². Üstelik, recm ile ilgili âyet bugünkü Tevrat metninde bile bulunmaktadır⁹³. “Kur’ân-ı Kerim; Tevrat ve İncil’de ‘Ahmed’ isimli bir peygamberin geleceğinin yazıldığını açıklamaktadır. Mevcut Tevrat ve

⁹² Buhârî, Tefsîr (Âl-i İmran), 64.

⁹³ Tesniye, 22:23-24.

İncil’de ise bu tür cümleler yoktur. O halde Tevrat ve İncil tahrîf edilmiştir” şeklindeki iddia da tam olarak gerçeği yansıtmamaktadır. Yahudi ve Hristiyan Kutsal kitaplarını yeterince bilmeyen ilk dönem Müslüman bilginler, Tevrat ve İncil’de “Ahmed” kelimesini aramışlar; bulamayınca da bu kitapların tahrîf edildiği düşüncesine sahip olmuşlardır. Ancak sonraki araştırmalar hem Tevrat’ta hem de İncil’de “Ahmed” anlamına gelebilecek bazı kelimelerin varlığını ortaya çıkarmıştır. Bu durumda, Yahudilerin metinde tahrîf yaptıklarını iddia eden müfessirlerin öne sürdükleri iki argüman da geçersiz olmaktadır.

Kur’ân ile önceki kutsal kitaplar arasındaki çelişkiler, Tevrat ve İncil’de metin tahrîfi yapıldığını göstermektedir. Ancak bu çelişkiler, Kur’ân ile mevcut Tevrat, Zebur ve İnciller arasında ortak bazı mesajların bulunmasına engel değildir. Kur’ân’ın önceki kitapları tasdik etmesi, bu ortak mesajlara yönelik bir tutumdur. Makalenin başında da değinildiği gibi, Müslümanlar tahrîf konusunda üç görüşe sahip olmuşlardır. a) Tevrat ve İncil metninin tamamı tahrîf edilmiştir. b) Tevrat ve İncil’in metni değil, yorumu tahrîf edilmiştir. c) Tevrat ve İncil metni kısmen tahrîf edilmiştir.

Kur’ân’daki tasdik âyetleri ve Kur’ân’ın önceki kitaplarda yazılı olduğunu söylediği cümlelerin mevcut Tevrat ve İnciller’de bulunması, bu kitapların tamamının tahrîf edildiğini söyleyenlerin görüşlerini çürütmektedir. Kur’ân ile önceki kitaplar arasında görülen çelişkiler ise metnin bozulmadığını, sadece yorum tahrîfi yapıldığını söyleyenlerin görüşlerini geçersiz kılmaktadır.

Süleyman Ateş’in, “Kur’ân önceki kitapları tasdik ettiğine göre, Hz. Peygamber dönemindeki Tevrat ve İncil tahrîf edilmiş değildir; tahrîf, Hz. Peygamber döneminden sonra gerçekleşmiştir” yönündeki iddiası kanaatimizce doğru değildir. Çünkü Ateş, Kur’ân ile önceki kitaplar arasındaki mesaj birliğine vurgu yaparken, uzlaştırılması mümkün olmayan çelişkileri göz ardı etmektedir. Ateş’in iddiası kabul edilirse, çarmihın gerçekleştiğini ve kelâmın Tanrı olduğunu açıklayan İnciller’in sahih olduğu da benimsenmiş olacaktır. Yine Ateş’in, “İnciller ya da Tevrat’taki tahrîfât Hz. Peygamber’den sonra gerçekleşmiştir” şeklindeki iddiası da doğru görünmemektedir; zira Tevrat ve İncil metinleri İslâm’ın doğuşundan asırlar önce bugün elimizde mevcut olan nihâî şekillerine ulaşmıştı. Süleyman Ateş’in iddiası tarihi verilerle tamamen çelişmektedir. Ulaştığımız sonuca göre,

Tevrat ve İnciller kısmen tahrîf edilmiştir ve bu tahrîf Hz. Peygamber döneminden önce gerçekleşmiştir.

Kur'an'da tahrîf ile ilgili eleştirilerin Yahudilere yönelik olması, İnciller'in tahrîf edilmediği sonucunu doğurmaz. Yukarıda da belirtildiği gibi, çarmıh hâdisesinin ve kelâmın Tanrı olduğuna ilişkin cümlelerin İnciller'de yer alması, Müslümanlar için, bu İnciller'in muharref olduğunu düşünmeye yeten bir sebeptir. Üstelik Hıristiyanların da kabul ve iddia ettiği gibi, Hz. İsa yaşamı süresince bir İncil yazmadığı veya yazdırmadığına göre, kendisinden sonra yazılan mevcut İnciller, Hz. İsa'nın gözetimi ve kontrolü olmadan kaleme alınmış demektir. Hıristiyan akidesinde İncillerin gerçekliği/otantikliği, benimsedikleri ilham anlayışından kaynaklanmaktadır. Hıristiyanlık'taki ilham anlayışına göre, İncil yazarları Kutsal Ruh'un gözetimi altında eserlerini yazmışlardır. Kutsal Ruh'un etkisiyle İnciller otantikliğini korumuş ve tüm yanlışlıklardan uzak kalmıştır. İslâm inancında ne Havarilerin ne de sonra yaşamış olan kişilerin aldıkları ilhâm bağlayıcı bir niteliğe sahiptir; ilhâm ile yazılan herhangi bir kitap kutsallık ya da otantiklik kazanamaz. O halde mevcut İnciller, ilke olarak, Müslümanlar için gerçek İncil olma özelliğini kaybetmektedir. Kaldı ki son araştırmalar, Yeni Ahit'teki en eski İnciller olduğu kabul edilen Matta ve Markos da dahil olmak üzere hiçbir İncil'in Havarilerce yazılmadığını ortaya koymuştur. Dört İncil'in yazarları Havari olmadıkları gibi, Havariler'i görüp onlarla konuşan kimseler de değildi. Mevcut İnciller'in en eskisi olan Markos İncili'nin yazarı, "İsa-Havariler-Havariler'i Görenler-Sonraki Nesil" sıralamasında son sırada, yani İsa'dan sonraki üçüncü halkada yer almaktadır⁹⁴. En eski İncil için durum buysa, ne bu İncil'in ne de diğerlerinin, İsa'ya indirilen İncil olması mümkündür.

Sonuç olarak denilebilir ki, Müslümanlara göre hem Tevrat hem de İnciller tahrîfe uğramış kitaplardır. Tevrat ve İncil'in tahrîfi kısmî bir tahrîftir. Tevrat'ta Allah'ın hükmünün bulunduğunu belirten âyetin⁹⁵ yanı sıra, Ehl-i Kitab'ı tasdik etmeyi de yalanlamayı da yasaklayan hadis⁹⁶, bu kitapla-

⁹⁴ Konuyla ilgili geniş bilgi için bkz. Helms, Randel McCraw, *Who Wrote the Gospels?*, California, 1997.

⁹⁵ Mâide, 5/43.

⁹⁶ Buhâri, "Şehâdât", 29; "İtisâm", 25; "Tevhîd", 42. Bu ve ilgili diğer hadislerin analizi için bkz. Karacabey, Salih, "İsrâliyyâtı Belirleme Kriterleri Çerçevesinde İlâhî Mesajın Birliği Meselesi", *UÜ. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, c. 12, sy. 1, Bursa, 2003, s. 71-104.

rın tamamının tahrif edilmediğini göstermektedir. Bununla birlikte, Tevrat ve İnciller'in ne kadarının muharref, ne kadarının sağlam olduğunu belirleyecek objektif bir mihenge sahip değiliz. Dolayısıyla önceki kitapların tahrîfi, bir inanç meselesi olarak kalmaya devam edecektir. Müslümanlar açısından bakıldığında Tevrat ve İnciller'in sahlılığı, Kur'ân'ın mesajına ve ruhuna uygun olmalarıyla sınırlıdır.